

Sociological explanation of vandalism in Khorramabad Case study of young people aged 15 to 29 years

Hedayat Khosravi,¹
Habib Sabouri Khosrowshahi²
Majid Radfar³

Received Date: 7Apr2022
Reception Date: 05Jun2022

Abstract

The purpose of this article is to explain the sociology of vandalism in the city of Khorramabad. The statistical population is youth and about 405 people have been studied as a sample. Quantitative study method, survey and through a questionnaire and to explain the data and how the relationship between independent variables and dependent variables (vandalistic behavior) Pearson correlation and path analysis statistical method is used. The study is a combination of theories of social disorganization, social connection, and Bourdieu's theory of action.

Findings Pearson R's relationship between independent variables of research and vandalistic behavior; For economic capital (-0.432), cultural capital (-0.310), social bonding (0.635), age (-0.147), social disorder (0.402), social concern (0.411), and finally for subcultural diversity (0.185).

In the first stage of path analysis; Among the variables, five variables significantly explained and predicted the rate of vandalism 0.57.

In the second stage, four variables; About 0.33% have explained and predicted changes in social bonding

Keywords: vandalism, social disorganization, social bond, social, economic and cultural factors

¹ Phd student, Department of sociology, Central Tehran branch, Islamic azad university, Tehran ,Iran
hkhosravi51@gmail.com

² Assistant professor, Department of sociology, East Tehran branch, Islamic azad university, Tehran,Iran (Corresponding Author)
Habib Sabouri@hotmail.com

³ Associate professor, Department of sociology, Roodehen branch, Islamic azad university, Tehran,Iran
MajidRadfar20@gmail.com

تبیین جامعه‌شناختی وندالیسم در شهر خرم آباد مورد مطالعه جوانان ۱۵ تا ۲۹ سالهدایت خسروی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۸

حبیب صبوری خسروشاهی (نویسنده مسئول)^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۹

مجید رادفر^۳**چکیده**

هدف این مقاله تبیین جامعه‌شناختی وندالیسم در شهر خرم آباد است. جامعه آماری جوانان بوده و حدود ۴۰۵ نفر به عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. روش مطالعه کمی، پیمایش و از طریق پرسشنامه و برای تبیین داده‌ها و چگونگی رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته (رفتار وندالیستی) از روش آماری همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر استفاده شده. در تحلیل مسیر متغیر پیوند اجتماعی بعنوان متغیری میانجی در نظر گرفته شده و مبنای نظری مطالعه تلفیقی است از نظریه‌های بی‌سازمانی اجتماعی، پیوند اجتماعی و نظریه عمل بوردیو.

در یافته‌ها میزان R پیرسون در رابطه بین متغیرهای مستقل تحقیق و رفتار وندالیستی؛ برای سرمایه اقتصادی (۰.۴۳۲-)، سرمایه فرهنگی (۰.۳۱۰-)، پیوند اجتماعی (۰.۶۳۵)، سن (۰.۱۴۷-)، بی‌نظمی اجتماعی (۰.۴۰۲)، نگرانی اجتماعی (۰.۴۱۱) و در نهایت برای تنوع خرده فرهنگی (۰.۱۸۵) است. در مرحله اول تحلیل مسیر؛ از میان متغیرها، پنج متغیر بطور معناداری ۰.۵۷ میزان رفتار وندالیستی را تبیین و پیش‌بینی نموده‌اند. در مرحله دوم هم، چهار متغیر؛ حدود ۰.۳۳ درصد از تغییرات پیوند اجتماعی را تبیین و پیش‌بینی کرده‌اند.

واژه‌های کلیدی: وندالیسم، بی‌سازمانی اجتماعی، پیوند اجتماعی، عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

^۱ دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
hkhosravi51@gmail.com

^۲ استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
HabibSabouri@hotmail.com

^۳ دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
MajidRadfar20@gmail.com

وندالیسم برای جوامع بشری هزینه بردار است. این هزینه‌ها را بیشتر سازمان‌هایی متحمل می‌شوند که با فضاهای عمومی سروکار دارند. سازمان‌هایی مثل شهرداری‌ها و یا سازمان متولی میراث فرهنگی بیشترین هزینه‌ها را از رفتارهای وندالیستی می‌بینند.

از نظر ژانورن وندالیسم یک بیماری جهانی خرابکاری در عصر مدرن است. وندالیسم پدیده‌ای جهانی بوده و تخریب آثار هنری، دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن از علائم و نشانه‌های آن است (ژانورن ۱۳۶۷: ۳۰).

اینها حوادث روتین و اتفاقات روزمره‌ای هستند که در مناطق شهری خصوصاً در شهرهای بزرگ و پرجمعیت بسیاری از جوامع به وقوع می‌پیوندد و میلیون‌ها دلار هزینه را جهت تعمیر و یا تعویض تأسیسات، وسایل و ابزار و متعلقات تخریب شده و یا منهدم شده به جامعه و مالیات دهندگان تحمیل می‌کند.

وندالیسم پدیده‌ای است که بیشتر دارای وجه شهری است. در واقع، تردیدی نیست که مناطق شهری خاستگاه اصلی وندالیسم به شمار می‌روند. بر همین اساس توجه زیادی به وندالیسم و سایر جرایم شهری در مناطق شهری توسط محققین علوم اجتماعی و جرم‌شناسی و سایر محققین صورت گرفته است. (ربانی خوراسگانی و همتی ۱۳۸۵: ۲۶)

مثلاً «پارک» و «برگس» در تبیین شیوع انحرافات و آسیب‌های اجتماعی شهر شیکاگو بر پدیده شهرنشینی متمرکز شده و بر زبان، قومیت، مهاجرت، حوزه‌های سکونتگاهی و تراکم جمعیت تأکید کرده‌اند. سازمان فیزیکی شهر تأثیری عمیق بر الگوهای فرهنگی و اجتماعی زندگی شهری دارد (احمدی، ۱۳۸۴: ۵۶). اهمیت وندالیسم در مناطق شهری ناشی از ویژگی‌های خاص آن است. شهرها مهد توسعه در جوامع مدرن هستند و تجربه فرآیندهای توسعه آنها را با مسائل و چالش‌های مختلفی روبه‌رو نموده است.

خرم‌آباد نیز یکی از شهرهای کشور است که به عنوان مرکز استان لرستان در چند دهه گذشته به انحاء مختلف عناصر توسعه را تجربه کرده است. از توسعه کالبدی شهر گرفته تا توسعه جمعیتی، آموزشی، بهداشتی و غیره. با وجود این، نمودهای مختلف رفتار وندالیستی به وفور در آن دیده می‌شود. از جمله بارزترین رفتارهای وندالیستی اخیر می‌توان به اقدام برخی برای تخریب آکواریوم شهر اشاره نمود. هرچند ممکن است انگیزه‌های مختلفی پشت این اقدام باشد با این حال می‌توان آن را نمونه بارز رفتار وندالیستی با اثرات اجتماعی در گستره شهر خرم‌آباد تلقی نمود.

هرچند نهادها و سازمان‌های مختلف ذی‌مدخل در این امر تاکنون آمار دقیقی از خسارات ناشی از رفتارهای وندالیستی ارائه نکرده‌اند و یا در صورت وجود چنین آماری در دسترس عموم قرار نداده‌اند مشاهدات میدانی و اکتشافی محقق مسئله وندالیسم در این شهر را به خوبی نشان می‌دهد.

نکته قابل توجهی که باید بیان شود، عبارت است از آگاهی و شناخت ناکافی از پدیده وندالیسم که نتیجه ضعف و فقر پژوهشی در این مورد است. این امر موجب شده تا مسئولان، برنامه‌ریزان آموزشی

و متولیان امور اجتماعی نتوانند از بروز رفتارهای وندالیستی پیشگیری نمایند (حیدری و پارسامهر، ۱۳۹۱: ۲۰۸). بنابراین ضرورت انجام چنین مطالعاتی همواره احساس می‌شود. پژوهش پیش رو نیز در صدد پر نمودن خلاءهای مطالعاتی داخلی در زمینه وندالیسم، به ویژه در شهر خرم‌آباد است.

طبق گفته‌های پیشین، مسئله اصلی این مطالعه بررسی وضعیت موجود رفتارهای وندالیستی در شهر خرم‌آباد به ویژه در سطح محله‌های این شهر است. از اینرو از یک طرف سؤال ما در این پژوهش این است که چه عوامل اجتماعی و فرهنگی بر رفتارهای وندالیستی در بین جوانان شهر خرم‌آباد تأثیر می‌گذارد؟ فرضیه‌های این تحقیق نیز عبارتند از:

- بین بی‌سازمانی اجتماعی و پیوند اجتماعی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.
- بین بی‌سازمانی اجتماعی و میزان رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین عوامل فرهنگی (سرمایه فرهنگی) و پیوند اجتماعی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین عوامل فرهنگی (سرمایه فرهنگی) و میزان رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین عوامل اقتصادی (سرمایه اقتصادی) و پیوند اجتماعی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین عوامل اقتصادی (سرمایه اقتصادی) میزان رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین پیوند اجتماعی و میزان رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن، جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل) و پیوند اجتماعی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

- بین متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن، جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل) و میزان رفتارهای وندالیستی در بین شهروندان خرم‌آباد رابطه معناداری وجود دارد.

پیشینه پژوهش

مرور ادبیات پژوهشی نیز نشان می‌دهد که از نظر توزیع جغرافیایی وندالیسم در اکثر نقاط جهان و از جمله در کشور ایران مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است.

برای نمونه استفان پاتیچرو همکاران (۲۰۱۸) از نگاه روان‌شناختی به موضوع وندالیسم (خراب کردن اشیاء برای لذت) پرداخت‌اند. آنها دریافتند که تفاوت‌های فردی در سادیسم، اقدامات وندالیستی که به خاطر لذت انجام می‌شوند را پیش‌بینی می‌کند. همچنین نتایج نشان می‌دهند که جهت‌گیری‌های سادیستی ممکن است در اعمال وندالیستی که برای لذت انجام می‌شوند نقش داشته باشند.

آبیشک باتای و فیلیپ پیرس (۲۰۱۷) وندالیسم را در دو شهر آسیای مرکزی، بانکوک و سنگاپور مطالعه کرده‌اند. یکی از اهداف آنها توسعه و ارزیابی یک رویکرد مشاهده‌ای برای بررسی آسیب‌هایی است که به جاذبه‌های گردشگری وارد شده است. یافته‌ها تحلیل جامعی از پدیده‌های مشاهده شده را ارائه می‌دهند. این مطالعه ادبیات جاری را با بحث درباره اهمیت طراحی محیط، شیوه‌های مدیریتی و مشارکت ذینفعان در تضمین توسعه پایدار جاذبه‌های گردشگری آسیایی توسعه داده است.

مجید خلیلی خواه و همکاران (۲۰۱۶) ارتباط بین جمعیت محلی و نرخ خرابکاری ترافیک در ایالت یوتا در غرب ایالات متحده را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای آماری مهم در این زمینه عبارتند از متوسط درآمد خانوار، داشتن حداقل مدرک دانشگاهی و تراکم جمعیت. نتایج مدل رگرسیون خطی نشان می‌دهد که، بین میزان وندالیسم علائم ترافیکی و تراکم جمعیت رابطه وجود دارد.

ایرینا وروبیوا و همکاران (۲۰۱۶) به بررسی علل رفتارهای وندالیستی کودکان در سن پیش دبستانی پرداخته‌اند. از میان همه مسائل، یکی از مهمترین آنها نشان دادن ناتوانی کودکان در خود واقعیت بخشی اجتماعی در شرایط پیش دبستانی است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که مواردی همچون تمرکز بر عملکرد بالا، منابع شخصی پایین و فعالیت های رفتاری بالا رفتارهای وندالیستی را پیش بینی می‌کنند. این مقاله نشان می‌دهد که از طریق تلاش های همکاری والدین و مربیان، موفقیت هایی برای جلوگیری از وندالیسم در کودکان به دست می آید.

جنی ارواستی و همکاران (۲۰۱۲) در فنلاند به بررسی ارتباط وندالیسم، قلدری و فساد در میان دانش آموزان با غیبت معلم به دلیل بیماری پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که قلدری و وندالیسم ثبت شده دانش آموزان با غیبت کوتاه مدت (۱- تا ۳ روزه) معلمان ارتباط دارد. اما هیچ ارتباطی بین رفتار مسئله دار دانش آموزان و غیبت طولانی مدت (بیش از ۳ روزه) معلمان وجود نداشت.

احمد محمد توایی و محمد احمد ال روفو (۲۰۱۰) به بررسی انواع و علل وندالیسم در مدارس پسرانه اردن پرداخته‌اند. در این مطالعه چهار عامل مهارت‌های ارتباطی و عوامل روابط انسانی، عوامل موضوعی آموزشی، عوامل خانوادگی و عوامل در بروز رفتار وندالیستی موثر تشخیص داده شده‌اند.

همچنین نتایج پژوهش نورحیاتی عبدالمالک و مانوهار ماری پان (۲۰۰۹) در مالزی نشان می‌دهد که از دیدگاه پاسخگویان وندالیسم به دلایلی همچون فراهم بودن فرصت‌ها در محیط اطراف، رفتار کاربران، کمبود امنیت و اقدامات اجرایی، کمبود نظارت و بازرسی، جایگاه و طراحی امکانات رفاهی، و مواد به کار رفته در ساخت این امکانات رفاهی اتفاق می‌افتد.

یکی از مهمترین و گسترده ترین پژوهش‌های انجام شده در زمینه وندالیسم که در داخل کشور نیز صورت گرفته، کاری است که علیرضا محسنی تبریزی در تهران بین سال های ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۴ انجام داده است. هدف از انجام این مطالعه بررسی وضع موجود وندالیسم در شهر تهران در آن زمان

و شناسایی علل و عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی، فرهنگی و غیره مؤثر در بروز رفتارهای وندالیستی در مناطق مختلف تهران پرداخته است، یکی از نتایج این تحقیق که قابل توجه است این بوده که میزان رفتار وندالیستی در ماه‌های مختلف سال متفاوت بوده است.

رحمان ابراهیمی و نصرت ریاحی نیا (۱۳۹۵) نیز مطالعه‌ای انجام داده‌اند در باره وندالیسم در کتابخانه‌های عمومی کشور و با هدف بررسی ارتباط وندالیسم با ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه محلی؛ مانند سطح برخورداری، جرم خیزی و مجاورت فرهنگی. در این مطالعه نشان داده شده است که ارتباطی بین میزان وندالیسم و نزدیکی به مراکز فرهنگی-آموزشی و نیز تعداد اعضای کتابخانه وجود ندارد. بعلاوه بین میزان وندالیسم خارجی و داخلی کتابخانه تفاوت معناداری وجود دارد و بیشتر مظاهر وندالیسم در داخل کتابخانه مشاهده شده است.

یزدان کریمی و مهناز فرهمند (۱۳۹۵) در بین جوانان ۱۵ تا ۲۰ سال شهر لردگان به بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر وندالیسم پرداخته‌اند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، رابطه با افراد بزهکار و از خودبیگانگی، ارتباط معناداری با متغیر وابسته دارند. اما بین متغیر پیوند اجتماعی و وندالیسم رابطه معکوسی وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که در مجموع متغیرهای مستقل ۲۱.۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

مسعود گلچین و علی حیدر حیدری (۱۳۹۳) به بررسی وندالیسم در دبیرستان‌های پسرانه شهر نورآباد لرستان پرداخته‌اند. بر اساس نتایج رگرسیون چند متغیره دو مؤلفه حمایت خانوادگی و احساس تعلق و دلبستگی ۰.۱۲۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. بنابراین نتایج می‌توان گفت که هر قدر سرمایه اجتماعی در خانواده و مدرسه و اکثر مؤلفه‌های شاخص‌های مزبور بالاتر باشد رفتارهای تخریبی دانش‌آموزان کمتر است.

اصغر میرفردی و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی وندالیسم در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج پرداخته‌اند. نتایج آن نشان می‌دهد که گرایش به وندالیسم با متغیرهای پایگاه اجتماعی-اقتصادی، سن و جامعه‌پذیری رابطه معناداری دارد. ولی با متغیر جنسیت ارتباط معناداری ندارد.

اسلام حیدری و مهربان پارسامهر (۱۳۹۱) به بررسی جامعه‌شناختی وندالیسم در دبیرستان‌های ناحیه دو شهر اهواز پرداخته‌اند. در این مطالعه نشان داده شده است که ارتباط متغیرهای مستقل جنسیت، وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان، پایگاه اجتماعی-اقتصادی، با افراد بزهکار، احساس بی‌قدرتی، احساس بی‌هنجاری، احساس محرومیت نسبی و احساس انزوای اجتماعی با رفتار وندالیستی معنادار است.

چهارچوب نظری

برای تبیین پدیده‌ای اجتماعی همچون وندالیسم به مبانی نظری و نظریه‌های متعددی نیاز است. چهارچوب نظری این تحقیق متشکل است از نظریه بی‌سازمانی اجتماعی، نظریه پیوند اجتماعی هیرشی و نظریه عمل بوردیو.

مفهوم بی‌سازمانی اجتماعی توسط نظریه پردازان مختلف مکتب شیکاگو، مانند شاو و مک کی، تامس و زنانیکی و... برای تبیین چرایی وقوع جرم و انحرافات شهری در محلات شهری ایجاد شد. اعضای مکتب شیکاگو این مفهوم را در باره رشد شهرهای بزرگ به کار بردند. استدلال آنها این بود که رفتار انسان را می‌توان بر حسب محیط شهری او تبیین کرد. به ویژه اینکه آنها ادعا می‌کردند که در اثر توسعه شهرهای بزرگ محله‌های مشخصی به وجود می‌آیند که هر کدام شیوه‌های خاص زندگی خود را دارند (ریترز، ۲۰۰۱: ۱۳۲).

به طور کل بی‌سازمانی اجتماعی به فقدان سازگاری و یا کاهش سازگاری میان اجزای مختلف یک نظام اشاره دارد. از دید این رویکرد، علت اصلی آسیب‌های اجتماعی، نفوذ ارزشهای جدید در زندگی اجتماعی و تغییراتی است که در سطوح مختلف جامعه بالاخص در سطح فرهنگ و سیاست و اقتصاد رخ می‌دهد و همین‌که تغییرات اجتماعی رخ دهد، هماهنگی میان اجزا دچار اختلال شده و زمینه برای بروز آسیب‌های اجتماعی فراهم می‌گردد. این رویکرد، آسیب اجتماعی را ناشی از شکست مقررات و بی‌سازمانی اجتماعی می‌داند و هنگامی رخ می‌دهد که کنترل اجتماعی در کنترل رفتار فرد بی‌نتیجه می‌ماند (راینگتن و واینبرگ، ۱۳۸۲: ۶۲-۶۱).

مفهوم دیگر نظریه پیوند اجتماعی است که هیرشی آنرا در ارتباط با کنترل اجتماعی مطرح کرده است. بر اساس نظریه پیوند اجتماعی هیرشی، بزهکاری زمانی اتفاق می‌افتد که پیوند فرد با جامعه ضعیف یا گسسته شود. از نظر وی پیوند اجتماعی فرد با جامعه دلیل هم‌نوايي او با هنجارهای اجتماعی است. بنابراین ضعف یا نبود این پیوند باعث بروز کجرفتاری است (صدیق سروستانی، ۱۳۸۷: ۵۲). درواقع او فرد بزهکار را کسی می‌داند که از قید و بندهای اجتماعی آزاد است و بزهکاری زمانی رخ می‌دهد که افراد نسبت به این قید و بندها بی‌اعتنایی می‌کنند. در نظریه هیرشی پیوند فرد با جامعه مهمترین متغیر تعیین کننده هم‌نوا بودن یا نبودن فرد است. بر این اساس گروهی که اعضای آن با هم انسجام و همبستگی قوی تری داشته باشند بهتر قادر به کنترل و نظارت بر اعمال اعضای خود هستند تا گروهی که دارای انسجام کمتری است. (ستوده، ۱۳۸۶: ۹۷).

هیرشی در ارتباط با اجتماعی شدن چهار عنصر پیوندی را مطرح می‌سازد که عبارتند از دلبستگی، تعهد، مشارکت و اعتقاد است. وی بر آن است که دلبستگی فرد به دیگران، "ماهیت درونی ساختن هنجارها" است. وی معتقد است میزان رخداد درونی سازی هنجارها معمولاً به طور غیرمستقیم از مشاهده میزان رفتار بزهکار که در آن فرد درگیر می‌شود، قابل پیش بینی است. به طور خلاصه می‌توان گفت نظریه هیرشی بر این فرض استوار است که کجروی ناشی از ضعف یا گسستگی تعلق فرد به جامعه است که در اثر کنترل و نظارت اجتماعی به وجود می‌آید. از نظر وی اجزای تعلق و وابستگی به جامعه شامل ارتباط با سایر افراد، پذیرش و مشارکت در نقش‌ها و فعالیت‌های اجتماعی که ارزش و نتایجی برای آینده دارد و اعتقاد به ارزش‌های اخلاقی، هنجارهای فرهنگی و... وی معتقد است که کیفیت هر کدام از این موارد می‌تواند موجد هم‌نوايي و نیز علت ناهم‌نوايي و کجروی گردد. نکته دیگر در نظریه هیرشی نقش کنترل اجتماعی رسمی و غیر رسمی در کجروی و رفتار

انحرافی است. در واقع نظارت اجتماعی می‌تواند یکی از عوامل اصلی هم‌نواپی باشد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۸۹-۹۱).

نظریه ی دیگر، نظریه عمل است که توسط بورديو مطرح شده است. تأکید وی بر نقش انواع سرمایه در تعیین جایگاه فرد در ساختارهای جامعه می‌تواند به تبیین بسترهای گسترده تر رفتار وندالیستی کمک کند. در این پژوهش نیز سعی شده است تا برای فهم رفتار وندالیستی از نظریه عمل بورديو با تأکید بر مفاهیمی همچون میدان، منش، و انواع سرمایه استفاده شود.

نظریه عمل بورديو این امکان را فراهم می‌آورد که بنا به مورد به توجیه عمل پرداخته شود. چرا که موقعیت عامل در فضای اجتماعی یا به عبارت دقیق تر ویژگی های فضا در تبیین رفتار موثر است. در حقیقت نظریه عمل بورديو بر اساس مفهوم منش و تعامل آن با مفهوم میدان سعی در ارائه اصول مولد رفتار انسانی دارد. بدین ترتیب موقعیت عامل در فضای اجتماعی نقشی عمده در تبیین رفتار ذیل نظریه عمل بورديو ایفا می‌کند. (شایان مهر ۱۳۸۱: ۸۴)

بر اساس این نظریه موقعیت کنشگران در میدان وابسته به سرمایه آنها است و بنابر مقدار و نوع سرمایه‌ای که در اختیار دارند، جایگاهشان در فضای میدان تعیین می‌گردد. تکوین میدان‌های اجتماعی گوناگون با تمایز سرمایه‌های متفاوت همراه است (جمشیدی ها و پرستش، ۱۳۸۶: ۲۳). از نظر بورديو سرمایه به سرمایه اقتصادی منحصر نمی‌شود و در کنار سرمایه اقتصادی، سرمایه‌های اجتماعی، فرهنگی و نمادین نیز حضور دارند. نکته بسیار مهم در نظریه بورديو این است که موافق با نوع سرمایه می‌توان از میدان‌های متفاوتی نام برد. برای مثال میدان طبقات اجتماعی، که مورد توجه ما در این مطالعه است گسترده ترین میدان اجتماعی است که کنشگران در آن زندگی می‌کنند. سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی وزن بسیار مهمی در شکل دهی ساختار فضایی این میدان دارند. جایگاه عاملان اجتماعی در میدان نیز به طور کلی بر اساس دو بعد سرمایه ترکیبی یا مجموع سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی از یک سو و سرمایه تفکیکی یا سهم هر نوع سرمایه در مجموع سرمایه‌های عاملان از سوی دیگر تعیین می‌شود (ساروخانی، ۱۳۷۵: ۶۶). در میدان طبقاتی آدم‌های مختلف با توجه به میزان و ترکیب سرمایه و همچنین بر اساس منش خاص خود رفتار می‌کنند. پس رفتار وندالیستی در چارچوب میدان طبقاتی مورد تبیین قرار می‌گیرد.

نکته مهم در نظریه عمل بورديو این است که افرادی که در میدان طبقاتی حضور دارند ترکیب مختلفی از سرمایه‌ها و حجم متفاوتی از آنها را در اختیار دارند. بنابراین می‌توان گفت که در هر میدان حجم و ترکیب سرمایه‌ها پایگاه اجتماعی فرد و نوع منش و رفتار او را تعیین می‌کند. از این رو وندالیسم را می‌توان در چنین فضایی تبیین نمود.

روش تحقیق

روش مورد استفاده در این پژوهش کمی است و به روش پیمایشی در سال ۱۳۹۸ در شهر خرم‌آباد به انجام رسیده است. داده‌های آن به صورت میدانی و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته

گردآوری شده است. جامعه آماری این پژوهش عبارت است از کلیه شهروندان ۱۵ تا ۲۹ سال. جمعیت شهر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، ۳۷۳۴۱۶ نفر بوده است.

خرم‌آباد امروزی شهری است که دارای محله‌های مختلف و دارای جمعیت و بافت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی "ناهمگن" است.

در مجموع ۱۷ محله در شهر خرم‌آباد وجود دارد. از آنجایی که جمعیت شهر به تفکیک محله در دسترس نبوده است. جمعیت نمونه را به صورت مساوی در بین محلات تقسیم کرده‌ایم. شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش به روش تصادفی است. نمونه‌ها، در همه محلات شهر به تعداد مساوی و با شروع تصادفی از هر سه خانه یکی انتخاب و با سرپرست و یا یکی از اعضای ۱۵ تا ۲۹ سال ساکن آن خانه مصاحبه و پرسشنامه تکمیل شده است.

برای تعیین حجم نمونه از فرمول مشهور کوکران استفاده شده است. بر اساس این فرمول و با در نظر گرفتن خطای ۵ درصد باید نمونه‌ای به حجم ۳۸۴ نفر از جمعیت کل شهر خرم‌آباد انتخاب و مورد مطالعه قرار گیرد. با این حال محقق تعداد نمونه را جهت جبران پرسشنامه‌هایی که احتمالاً حذف شوند ۴۰۵ در نظر گرفته است. بدین ترتیب در هر محله حدود ۲۳ نمونه مورد مطالعه قرار گرفته است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین منظور داده‌های خام پژوهش در نرم افزار SPSS وارد شده و برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های مقتضی و از جمله ضریب همبستگی و تحلیل مسیر استفاده شده است.

تعریف عملیاتی و مفهومی متغیرها

در این پژوهش جهت تعیین اعتبار صوری پرسشنامه طراحی شده از نظر و دیدگاه «صاحب‌نظران» مرتبط استفاده شده است. بعلاوه، به منظور اطمینان از روایی و پایایی سازه‌های نظری اقدام به انجام تحلیل عاملی تأییدی و آزمون آلفای کرونباخ کرده‌ایم که در ادامه بیان شده است.

متغیرهای تحقیق عبارتند از: رفتار نندالیستی، بی‌سازمانی اجتماعی، پیوند اجتماعی، سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی و متغیرهای زمینه‌ای مانند سن، جنسیت، تحصیلات، و تأهل.

از نظر مفهومی نندالیسم، پاتریس ژانورن و نندالیسم را نوعی روحیه بیمارگونه می‌داند که دارندگان این روحیه به تخریب تأسیسات عمومی نظیر تلفن‌های عمومی، صندلی اتوبوس‌های شهری، مترو، ترن‌های مسافری و باجه‌های پست و تلگراف و نظایر آن تمایل دارند.

پیوند اجتماعی به عنوان یکی از مفاهیم کلیدی در این پژوهش به همبستگی افراد با هنجارهای اجتماعی گفته می‌شود. اجزای اصلی این مفهوم عبارت است از وابستگی، تعهد، اعتقاد و مشارکت.

یکی از اصلی‌ترین متغیرهای مستقل تحقیق مفهوم سرمایه است که دو نوع سرمایه اقتصادی و فرهنگی مورد تأکید قرار دارد. سرمایه اقتصادی، ثروت‌های مادی یا مالی موروثی یا کسب شده را شامل می‌شود. سرمایه فرهنگی نیز آن نوع سرمایه‌ای است که نخست، از طریق سیستم آموزشی که تجلی آن در مدرک تحصیلی نمود می‌یابد و دوم، از طریق ارثی و به وسیله خانواده به دست می‌آید.

تعریف بی‌سازمانی اجتماعی بر مفهوم سازمان اجتماعی متمرکز است. سازمان اجتماعی بیانگر این است که کلی وجود دارد که اجزای آن بر اساس نظم خاصی با یکدیگر ارتباط دارند. بنابراین موضوع بی‌سازمانی اجتماعی عبارت است از وضعیتی که در آن اجزای مختلف ممکن است، ارتباط منظم را با یکدیگر از دست بدهند و از ردیف خارج شوند. در اینجا مفهوم اصلی "مقررات" بوده و بی‌سازمانی اجتماعی نیز عبارت است از وضعیت عدم توفیق مقررات.

برای سنجش میزان رفتار وندالیستی از ۱۰ گویه استفاده شده است. مفهوم بی‌سازمانی اجتماعی نیز متشکل از سه بعد بی‌نظمی، تنوع خرده فرهنگی، و نگرانی اجتماعی بوده و در مجموع با ۲۱ گویه سنجیده شده است برای سنجش سرمایه فرهنگی که شامل سه بعد سرمایه فرهنگی، ذهنی، عینی و نهادی است از ۱۴ گویه استفاده شده است. سرمایه اقتصادی در سطح افراد پاسخگو برای سنجش وضعیت اقتصادی آنها از طریق شاخص‌هایی مانند ارزش پولی لوازم منزل، میزان درآمد، ارزش پولی خودرو و ارزش پولی منزل مسکونی سنجیده می‌شود.

آلفای کرونباخ متغیرهای رفتار وندالیستی، بی‌سازمانی اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی محاسبه شد و نشان دادند که همه متغیرها تقریباً از میزان قابل قبولی از KMO و آلفای کرونباخ برخوردار هستند.

یافته‌های تحقیق

ویژگی های جمعیتی

طبق نتایج بخش توصیفی از مجموع ۴۰۵ نفر مصاحبه شوندگان ۲۳۲ نفر مرد (۵۷.۳ درصد) و ۱۷۳ نفر از آن‌ها (۴۲.۷ درصد) زن هستند. همچنین ۲۴.۷ درصد از آزمودنی‌ها وضعیت خود را مجرد، ۶۹.۶ درصد متأهل، ۱.۲ درصد بی همسر بدلیل فوت، ۱.۷ درصد بی همسر به دلیل طلاق و ۱.۵ درصد نیز جدا شده بدون طلاق ذکر کرده اند. ۱.۲ درصد نیز به این سؤال پاسخ نداده اند. از نظر میزان تحصیلات نیز یافته‌ها نشان می‌دهد که ۲.۵ درصد از پاسخگویان بی سواد هستند. همچنین ۳۰.۴ درصد تحصیلات زیردیپلم دارند. ۴۸.۴ درصد نیز دارای تحصیلاتی در حد دیپلم، فوق دیپلم یا حوزوی هستند. ۱۲.۶ درصد لیسانس و سطح عالی حوزوی، و ۵.۷ درصد نیز فوق لیسانس و دکتری داشته اند. همچنین ۰.۵ درصد از پاسخگویان به این سؤال پاسخ نداده اند.

توصیف رفتار وندالیستی به تفکیک محله

داده‌ها نشان می‌دهند که میزان رفتار وندالیستی در محله‌ها یکسان نیست و تفاوت‌های قابل توجهی بین آنها وجود دارد. پاسخگویان دو محله «پشته بازار» و «پشته» به ترتیب با میانگین ۶۰.۲ و ۵۸.۱ بالاترین میزان رفتار وندالیستی را دارا هستند. رفتار وندالیستی در این دو محله بالاتر از حد متوسط قرار دارد. همچنین، محله‌های شهدا و شصت متری به ترتیب با ۲۴ و ۲۴.۲ درصد پایین‌ترین میزان وندالیسم را دارند. بعلاوه، رفتار وندالیستی در محله‌های ماسور، با ۴۴.۷ درصد، دره گرم با ۴۲.۲ درصد، پادگان حمزه با ۴۱.۶ درصد و میدان تیر با ۴۱.۳ درصد نزدیک به متوسط است.

توصیف پیوند اجتماعی به تفکیک محله

میانگین محله‌های مختلف در متغیر پیوند اجتماعی به تفکیک محله نشان می‌دهد که میزان پیوند اجتماعی در همه آنها بالاتر از حد متوسط است. با این حال تفاوت قابل توجهی بین محله وجود دارد. محله‌های قاضی آباد و شصت متری به ترتیب با ۸۲ درصد و ۸۰ درصد بالاترین میزان پیوند اجتماعی را دارند. سپس محله‌های علوی، گلدشت غربی، گلدشت شرقی با میانگین ۷۸ درصد، و محله‌های کیو، کوی ارتش، خیرآباد و شهدا به ترتیب با میانگین ۷۷ درصد، ۷۶ درصد، ۷۶ درصد و ۷۵.۴ درصد از پیوند اجتماعی نسبتاً قوی برخوردارند.

در این میان محله‌های پشت بازار و پشته به ترتیب با ۵۲ درصد و ۵۸.۳ درصد کمترین میزان پیوند اجتماعی را دارا هستند. هرچند در این دو محله میزان پیوند اجتماعی متوسط رو به بالا است، اما با محلاتی که دارای بیشترین میزان پیوند اجتماعی هستند بسیار فاصله دارند.

توصیف بی‌سازمانی اجتماعی به تفکیک محله

بر اساس داده‌های بدست آمده، بی‌سازمانی در محله‌های پادگان حمزه، پشت بازار، پشته، و دره گرم به ترتیب با میانگین ۷۱.۵ درصد، ۷۰.۳۴ درصد، ۶۷.۷ درصد و ۶۶.۱۷ درصد و ماسور با ۶۵ درصد بالاتر از سایر محلات و در حد زیاد است. بطوریکه در این محلات رفتار وندالیستی نیز بیشتر از سایر محله‌ها بوده است. در دو محله پشته و پشته بازار میزان وندالیسم بالاتر و در دو محله پادگان حمزه و دره گرم نزدیک به متوسط بوده است. بی‌سازمانی اجتماعی در محله‌های گلدشت غربی، ناصرخسرو، علوی و خیرآباد نیز بالاتر از حد متوسط است. همچنین، محله اسدآبادی با ۳۶.۲۰ درصد کمترین میزان بی‌سازمانی اجتماعی را در بین محلات داشته است.

یافته‌های استنباطی

در این قسمت به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق و تبیین علی رابطه بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته ابتدا از طریق آزمون همبستگی پیرسون و سپس تحلیل مسیر استفاده شده است. نتایج همبستگی پیرسون از یافته‌ها نشان می‌دهد میزان R پیرسون در رابطه بین متغیرهای مستقل تحقیق و رفتار وندالیستی به ترتیب برای سرمایه اقتصادی (۰.۴۳۲-)، سرمایه فرهنگی (۰.۳۱۰-)، پیوند اجتماعی (۰.۶۳۵+)، سن (۰.۱۴۷-)، بی‌نظمی اجتماعی (۰.۴۰۲+)، نگرانی اجتماعی (۰.۴۱۱+) و در نهایت برای تنوع خرده فرهنگی (۰.۱۸۵+) است.

اجرای تحلیل مسیر

در این قسمت تلاش شده است تا با استفاده از روش چند متغیر تحلیل مسیر به بررسی و تبیین ارتباط علی بین متغیرهای تحقیق اقدام می‌شود. روش تحلیل مسیر در چند مرحله به انجام می‌رسد. با توجه به اینکه متغیر پیوند اجتماعی به عنوان متغیری واسطه در نظر گرفته شده است در مدل مسیر

نیز این متغیر نقش متیر میانجی را بازی خواهد کرد. در واقع هدف آن است که اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته نشان داده شود.

مرحله اول تحلیل مسیر

در مرحله اول اثرات مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر رفتار وندالیستی در معادله رگرسیونی وارد می‌شود. در هر مرحله معادله رگرسیونی بر اساس جداول ANOVA و Coefficients مورد بررسی قرار می‌گیرد.

لازم به توضیح است که در تحلیل مسیر به جای متغیر بی‌سازمانی اجتماعی، ابعاد سه‌گانه آن، یعنی بی‌نظمی اجتماعی، نگرانی اجتماعی و تنوع خرده فرهنگی به عنوان متغیرهایی مجزا در کنار سایر متغیرهای مستقل وارد معادله رگرسیونی و تحلیل مسیر شده‌اند. دلیل این امر ارائه تصویری دقیق‌تر از رابطه بین متغیرهای یاد شده با متغیر وابسته است.

جدول ۱- تحلیل واریانس متغیرهای تحقیق

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین	F مقدار	معناداری
۱	رگرسیون	10	7850.862	53.642	۰.۰۰۰
	باقیمانده	386	146.358		
	کل	396			

پیش‌بینی‌کننده‌ها (ثابت): جنسیت، سن، تحصیلات، تاهل سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی، پیوند اجتماعی، بی‌نظمی اجتماعی، نگرانی اجتماعی، تنوع خرده فرهنگی

متغیر وابسته: رفتار وندالیستی

در جدول فوق تحلیل واریانس متغیرهای مستقل جنسیت، سن، تحصیلات، تاهل، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی، پیوند اجتماعی، بی‌نظمی اجتماعی، نگرانی اجتماعی، و تنوع خرده فرهنگی و رفتار وندالیستی مورد بررسی قرار گرفته است. در آزمون تحلیل واریانس اگر سطح معناداری کمتر از ۰.۰۵ باشد می‌توان گفت که مدل به کار رفته، پیش‌بینی‌کننده خوبی برای متغیر رفتار وندالیستی است. همانطور که مشاهده می‌شود سطح معناداری در جدول بالا ۰.۰۰۰ است، که بیانگر این است که متغیرهای مستقل پیش‌بینی‌کننده‌های مناسبی برای متغیر رفتار وندالیستی هستند. در جدول زیر نتیجه کلی رگرسیون آمده است.

جدول ۲- خلاصه مدل رگرسیون

مدل	ضریب همبستگی چندگانه R	ضریب تعیین (R square)	ضریب تعیین تعدیل شده (Adjusted R square)	اشتباه استاندارد برآورد Std. Error of the Estimate
۱	0.763	0.582	0.571	12.09784

از میان ۹ متغیری که وارد معادله رگرسیون شده اند، پنج متغیر جنسیت، سرمایه اقتصادی، پیوند اجتماعی، بی‌نظمی اجتماعی و تنوع خرده فرهنگی به طور معناداری میزان رفتار وندالیستی را تبیین و پیش بینی می‌کنند.

جدول ۳- اطلاعات مربوط به مرحله اول تحلیل مسیر

متغیرهای پیش بین	ضرایب غیر استاندارد		مقدار t	معناداری
	B	خطای استاندارد		
مقدار ثابت	59.328	7.481	1.426	0.155
سن	0.034	0.173	0.197	0.844
جنسیت	14.684	1.380	10.644	0.000
تحصیلات	-۰.۰۲۹	۰.۰۵۳	-۰.۵۴۶	۰.۵۸۵
تاھل	۰.۲۸۱	۰.۹۲۶	۰.۳۰۴	۰.۷۶۱
سرمایه اقتصادی	-0.194	0.069	-2.803	0.005
سرمایه فرهنگی	-0.149	0.060	-2.484	0.013
پیوند اجتماعی	-0.587	0.054	-10.880	0.000

بی‌نظمی اجتماعی	0.125	0.052	0.127	2.397	0.017
تنوع خورده فرهنگی	0.044	0.043	0.050	1.041	0.298
نگرانی اجتماعی	0.013	0.42	0.012	0.320	0.749

مرحله دوم

در مرحله دوم بعد از اینکه اثرات مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر پیوند اجتماعی در معادله رگرسیونی وارد شدند، واریانس متغیرهای تحقیق به شرح جدول ذیل تحلیل شدند:

جدول ۴- تحلیل واریانس متغیرهای تحقیق

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین	F مقدار	معناداری
۱	۲۶۸۲۳.۳۵ ۵	۹	۲۹۸۰.۳۷۳	۲۲.۹۷۰	۰.۰۰۰
	۵۰۲۱۲.۶۷ ۲	۳۸۷	۱۲۹.۷۹۴		
	۷۷۰۳۶.۰۲ ۷	396			

پیش بینی کننده ها (ثابت): جنسیت، سن، تحصیلات، تاهل، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی، بی‌نظمی اجتماعی، نگرانی اجتماعی، تنوع خورده فرهنگی متغیر وابسته: پیوند اجتماعی

در این مرحله نیز نتیجه تحلیل واریانس نشان می‌دهد که سطح معناداری ۰.۰۰۰ است، که بیانگر این است که متغیرهای مستقل پیش بینی کننده های مناسبی برای متغیر پیوند اجتماعی هستند.

ضمناً مجموع متغیرهایی که وارد معادله رگرسیون شده اند حدود ۳۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته پیوند اجتماعی را پیش بینی می‌کنند

در جدول زیر نیز ضرایب استاندارد و غیر استاندارد و همچنین مقدار B و مقدار Beta به تفکیک متغیرهای مستقل آمده است. بعلاوه سطح معناداری هر یک از متغیرهای مستقل نیز بیان شده است. همانطور که مشاهده می‌شود از میان ۸ متغیری که وارد معادله رگرسیون شده است چهار متغیر

جنسیت، سرمایه فرهنگی، بی‌نظمی اجتماعی و تنوع خرده فرهنگی به طور معناداری میزان پیوند اجتماعی را تبیین و پیش بینی می‌کنند.

جدول ۵- اطلاعات مربوط به مرحله دوم تحلیل مسیر

معداری	مقدار t	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		متغیرهای پیش بین
		Beta	خطای استاندارد	B	
0.000	16.983		5.308	90.142	مقدار ثابت
0.068	-1.832	-0.094	0.158	-0.290	سن
0.000	-4.50	-0.20	1.257	-5.657	جنسیت
0.705	0.379	0.023	0.050	0.019	تحصیلات
0.039	2.076	0.133	0.064	0.066	تاهل
0.299	1.040	0.058	0.064	0.066	سرمایه اقتصادی
0.039	2.076	0.133	0.055	0.114	سرمایه فرهنگی
0.000	-4.696	-0.299	0.040	-0.223	بی‌نظمی اجتماعی
0.007	-2.713	-0.16	0.040	-0.108	تنوع خرده فرهنگی
0.465	0.732	0.034	0.039	0.029	نگرانی اجتماعی

مرحله نهایی

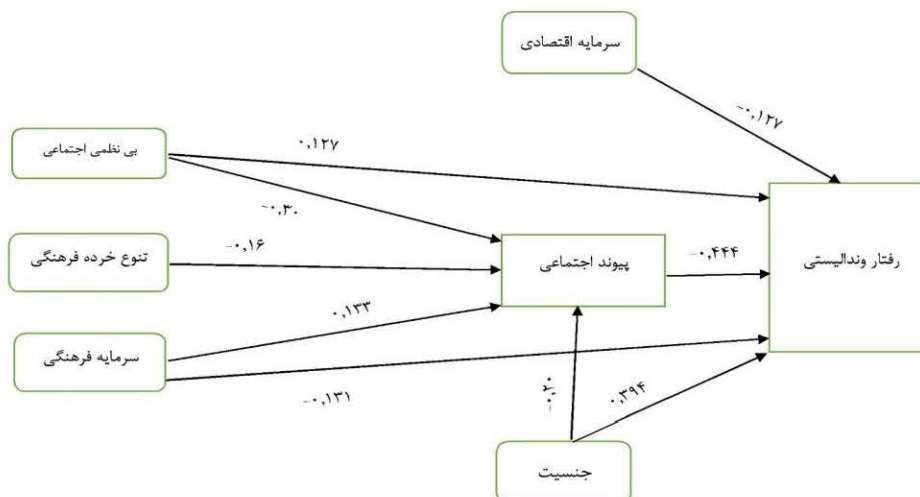
در این مرحله اثرات مستقیم، غیر مستقیم و اثر کل هر یک از متغیرهایی که در تبیین و پیش بینی رفتار و نندالیستی نقش داشته اند مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

داده ها نشان دادند که متغیرهای سرمایه اقتصادی و پیوند اجتماعی اثر غیر مستقیمی بر رفتار و نندالیستی ندارند. متغیر پیوند اجتماعی به عنوان متغیر واسط در مدل مسیر نمی‌تواند اثر غیر مستقیم داشته باشد. اما متغیر سرمایه اقتصادی به دلیل معنادار نبودن اثر رگرسیونی آن بر متغیر پیوند اجتماعی نتوانسته است بر رفتار و نندالیستی اثر غیر مستقیم داشته باشد.

همچنین، متغیر تنوع فرهنگی اثر مستقیمی بر رفتار وندالیستی نداشته است، اما از طریق اثرگذاری بر پیوند اجتماعی به میزان ۰.۰۷۱ درصد از تغییرات رفتار وندالیستی را تبیین می‌کند. اثر غیر مستقیم متغیر بی‌نظمی اجتماعی بر رفتار وندالیستی ۰.۱۳۳ درصد است. یعنی این متغیر از طریق اثرگذاری بر پیوند اجتماعی ۰.۱۳۳ درصد از تغییرات رفتار وندالیستی و به طور کل ۰.۲۶ درصد آن را تبیین می‌کند. اثر غیر مستقیم سرمایه فرهنگی بر رفتار وندالیستی ۰.۰۶- درصد است که مقدار ناچیزی است. اما به طور کل این متغیر ۰.۱۹۱- درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

مدل نهایی

در نهایت می‌توان با توجه به روابط رگرسیونی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته در تحلیل مسیر مدل نهایی را به شیوه زیر ترسیم کرد.

در ارتباط با متغیر رفتار وندالیستی فرضیه‌ها به آزمون گذاشته شد که نتیجه آزمون این فرضیه‌ها نشان داد که بین جنسیت تحصیلات، تأهل سن فرضیه سرمایه فرهنگی، پیوند اجتماعی سن، بی‌نظمی اجتماعی، نگرانی اجتماعی و تنوع خرده فرهنگی رابطه معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی و تبیین جامعه‌شناختی رفتارهای وندالیستی در شهر خرم‌آباد انجام شد. واقعیت این است که عوامل مؤثر در بروز چنین رفتارهایی متعدد و چند بُعدی هستند. با وجود این، تلاش ما بر این بود که ترکیبی از عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را در تبیین پدیده وندالیسم در خرم‌آباد مورد بررسی قرار دهیم.

به همین خاطر بر مبنای دیدگاه پیر بوردیو در باره تبیین رفتار و کنش افراد در چارچوب فضا و میدان طبقاتی از یک طرف و نظریه بی‌سازمانی اجتماعی، و نظریه پیوند اجتماعی، از طرف دیگر به تبیین

آن پرداختیم. همچنین تلاش شد تا وضعیت پاسخگویان از نظر متغیرهای مختلف تحقیق به تفکیک محله مورد بررسی قرار گیرد.

به طور کل یافته‌ها نشان داد که در بیشتر متغیرها بین محله‌ها تناسب تقریبی برقرار است. برای مثال در محله‌هایی که رفتار وندالیستی بالا بود، شاهد بالا بودن بی‌سازمانی اجتماعی و در عین حال پایین بودن سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی بودیم. با این حال تفاوت بین محله‌ها از نظر سرمایه فرهنگی آنقدر نبود که این متغیر بتواند رفتار وندالیستی را پیش بینی کند.

به لحاظ نظری بی‌سازمانی اجتماعی که می‌تواند از ویژگی‌های یک جامعه در حال گذار بوده و نتیجه و پیامد تجربه ناموزون و ناقصی از توسعه شهرنشینی باشد تأثیر مثبتی در افزایش میزان رفتار وندالیستی دارد. البته نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که بعد نگرانی اجتماعی نقشی در تبیین رفتار وندالیستی ندارد. در عوض هم بی‌نظمی اجتماعی و هم تنوع خرده فرهنگی مقدار معناداری از تغییرات رفتار وندالیستی را پیش بینی می‌کنند.

در توضیح این قضیه می‌توان گفت که احساس تعلق خاطر به شهر و محله محل زندگی به عنوان یکی از عوامل بازدارنده رفتار وندالیستی به نوعی هم با تنوع خرده فرهنگی و با بی‌نظمی اجتماعی تضعیف می‌شود. بنابراین، از یک طرف مواردی از بی‌نظمی اجتماعی (کالبدی و اجتماعی) مانند حضور پررنگ متکدیان و افراد کارتن خواب، همسایه‌های پر سروصدا، جوانان پرسه زن، خانه‌های مخروبه و نیمه‌ساخته و حتی مواردی از نشانه‌های وندالیسم مانند دیوار نوشته و غیره امکان وقوع رفتار وندالیستی را تشدید می‌کند.

به طور مشخص تر می‌توان گفت که بخش قابل توجهی از رفتار وندالیستی ناشی از تنوع خرده فرهنگی است. مواردی همچون مهاجرت‌های زیاد به محله، ورود افراد با فرهنگ‌های متفاوت و به ویژه ضعف پایداری اجتماعی می‌تواند از طریق کاهش احساس تعلق افراد به محل زندگی رفتار وندالیستی را افزایش دهد.

پژوهش‌های پیشین کمتر به طور مشخص به ارتباط بین بی‌سازمانی اجتماعی و رفتار وندالیستی پرداخته‌اند. اما در تحقیقی که عبدالمالک نورحیاتی و مانوهار ماری پان انجام داده اند بر ویژگی‌های مکانی و کالبدی و ارتباط آن با رفتار وندالیستی پرداخته شده است. نتایج این تحقیق که به یکی از پارک‌های شهر شاه عالم ایالت سلنگور مالزی مربوط است وندالیسم به دلایلی همچون فراهم بودن فرصت‌ها در محیط اطراف، رفتار کاربران، کمبود امنیت و ... اتفاق می‌افتد. می‌توان گفت به نوعی نتایج مربوط به بی‌نظمی اجتماعی و تأثیر آن بر رفتار وندالیستی با نتایج این تحقیق هماهنگ است.

همچنین، میزان پیوند اجتماعی پاسخگویان با جامعه با میانگین حدود ۷۱.۵۳۱۱ درصد بالا بوده است. به لحاظ نظری پیوند اجتماعی می‌تواند از طریق ایجاد احساس مسئولیت و تقویت حس تعلق خاطر به محیط زندگی رفتارهای وندالیستی را کاهش دهد. نتایج تحلیل مسیر و همچنین آزمون آماری همبستگی نیز نشان داد که پیوند اجتماعی هم ارتباط معناداری با رفتار وندالیستی دارد و هم مقدار قابل توجهی از تغییرات آن را تبیین می‌کند. در توضیح این قضیه می‌توان گفت که احساس تعلق

خاطر به شهر و محله ی محل زندگی به عنوان یکی از عوامل بازدارنده رفتار وندالیستی از طریق ابعاد پیوند اجتماعی، یعنی اعتقاد، تعهد و وابستگی تقویت می‌شود.

پژوهش‌های پیشین کمتر به طور مشخص به ارتباط بین پیوند اجتماعی و رفتار وندالیستی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های قبلی و از جمله مطالعه مسعود گلچین و علی حیدر حیدری در نورآباد لرستان همسو است. در مطالعه یاد شده نشان داده شد که دو مؤلفه حمایت خانوادگی و احساس تعلق و دلبستگی ۰.۱۲۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. همچنین یافته‌ها نشان دادند که هر قدر سرمایه اجتماعی در خانواده و مدرسه بالاتر باشد رفتارهای تخریبی دانش آموزان کمتر است.

اما به طور مشخص یافته‌های تحقیق یزدان کریمی و مهناز فرهمند نشان داد که بین متغیر پیوند اجتماعی و وندالیسم رابطه معکوسی وجود دارد. نتایج این مطالعه با یافته‌های مطالعه ما کاملاً منطبق است.

سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی به عنوان دو عنصر در تعیین پایگاه طبقاتی افراد فضای اجتماعی و میدان طبقاتی اثر معناداری در رفتار وندالیستی دارند. البته ارتباط سرمایه فرهنگی از حد متوسط پایین‌تر بود. در عوض همبستگی سرمایه اقتصادی و رفتار وندالیستی از متوسط به بالا و نسبتاً قوی است. اما در تحلیل رگرسیون سرمایه فرهنگی نقش معناداری در پیش‌بینی رفتار وندالیستی ندارد. اما سرمایه اقتصادی به طور معناداری تغییرات رفتار وندالیستی را پیش‌بینی می‌کند.

این نتایج با یافته‌های تحقیق میرفردی و همکاران همخوانی دارد. در این تحقیق نیز که در شهر یاسوج انجام شده بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی و رفتار وندالیستی ارتباط معناداری وجود داشته است. اما برخلاف این تحقیق که رابطه بین سن و رفتار وندالیستی را معنادار نشان می‌دهد، در مطالعه حاضر سن با رفتار وندالیستی ارتباطی ندارد.

ارتباط معنادار بین جنسیت و رفتار وندالیستی نیز با نتایج پژوهش اسلام حیدری و مهربان پارسامهر همخوانی دارد.

البته لازم به ذکر است که در اکثر پژوهش‌های پیشین ارتباط بین متغیرهای جنسیت، سن و پایگاه طبقاتی با رفتار وندالیستی معنادار بوده است.

کتابنامه

- ۱- ابراهیمی، رحمان و ریاحی نیا، نصرت (۱۳۹۶)، "مطالعه وندالیسم در کتابخانه های عمومی کشور با تأکید بر ویژگی های جامعه محلی"، فصلنامه تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، دوره ۲۳، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۶
- ۲- احمدی، حبیب (۱۳۸۴)، جامعه شناسی انحرافات، تهران: انتشارات سمت
- ۳- جمشیدیها، غلامرضا و پرستش، شهرام (۱۳۸۶)، "دیالکتیک منش و میدان در نظریه عمل پی بر بورديو"، تهران: نامه علوم اجتماعی، دوره جدید- شماره پیاپی ۳۰
- ۴- حیدری، اسلام و پارسامهر، مهربان (۱۳۹۱)، "بررسی عوامل جامعه شناختی موثر بر وندالیسم (مورد مطالعه دانش آموزان دبیرستانی شهر اهواز)"، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۱، صص ۲۲۹-۲۰۷
- ۵- رایینگتن، ارل و واینبرگ، مارتین (۱۳۸۲)، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه رحمت الله صدیق سروستانی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- ۶- ربانی خوراسگانی، رسول و همتی، رضا (۱۳۸۷) "تبیین جامعه شناختی ترس از جرم، مطالعه موردی شهر زنجان"، مجله جامعه شناسی ایران، پاییز و زمستان، جلد ۹، شماره ۴-۳
- ۷- ریتزر، (۲۰۰۱) نظریه های جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران انتشارات علمی
- ۸- ژانورن، پاتریس (۱۳۶۷) "وندالیسم بیماری جهانی خرابکاری" ترجمه فرخ ماهان، مجله دانشمندان، شماره ۲۹۹ صص ۳۳-۲۸
- ۹- ساروخانی، باقر (۱۳۷۵) دایره المعارف علوم اجتماعی جلد دوم، انتشارات کیهان
- ۱۰- ستوده، هدایت الله (۱۳۸۶)، آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات)، تهران، آوای نور
- ۱۱- شایان مهر، علیرضا (۱۳۸۱) دایره المعارف تطبیقی علوم اجتماعی، جلد دوم، تهران: انتشارات کیهان
- ۱۲- صدیق سروستانی، رحمت الله (۱۳۸۹)، آسیب شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات سمت
- ۱۳- قاسمی، وحید، ذوالاکتاف، وحید و نورعلی وند، علی (۱۳۸۸)، "توصیف جامعه شناختی، عوامل مؤثر بر وندالیسم و اوباشگیری در ورزش فوتبال"، فصلنامه المپیک، سال هفدهم، شماره ۱

۱۴- کریمی منجرموئی، یزدان، فرهمند مهناز (۱۳۹۵)، وندالیسم و جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵ تا ۲۰ ساله شهر لردگان)، فصل نامه مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی، دوره پنجم، شماره ۲، پاییز ۱۳۹۵، صفحات ۲۰۶-۱۸۷

۱۵- گلچین، مسعود، حیدری علی حیدر (۱۳۹۳)، "بررسی جامعه شناختی رفتارهای تخریبی (وندالیسم) و رابطه آن با سرمایه اجتماعی در خانواده و مدرسه در دبیرستان‌های پسرانه شهر نورآباد لرستان"، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، سال هشتم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۳، صص ۱۱۰-۷۵

۱۶- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۴)، بررسی علل وندالیسم در تهران و راه‌های پیشگیری و درمان آن، مرکز مطالعات و تحقیقات اجتماعی فرهنگی شهر تهران، شهرداری تهران
-۱۷- _____ (۱۳۸۳)، وندالیسم، تهران، نشر آن

۱۸- میرفردی، اصغر، احمدی سیروس و نیکخواه زهرا (۱۳۹۱)، بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر یاسوج، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۱

References

- Abdul Malek, Nurhayati and Manohar Mariapan. (2009). *visitors Perception on vandalism and safety issue in a Malaysian urbanpark, Theoretical and Empirical Researches in Management* Vol.,No. 4 (13)(November 2009), pp. 93-107
- Bhati, Abhishek. Pearce, Philip.(2017) **Tourist attractions in Bangkok and Singapore; linking vandalism and setting characteristics,** *Tourism Management* 63 (2017) 15e30
- Brisman, A. (2010). **Vandalizing Meaning, Stealing Memory: Artistic, Cultural, and Theoretical Implications of Crime in Galleries and Museums.** *Critical Criminology*, 19(1), 15–28.
- Ervasti, J., Kivimaki, M., Puusniekka, R., Luopa, P., Pentti, J., Suominen, S., ... Virtanen, M. (2012). **Association of pupil vandalism, bullying and truancy with teachers' absence due to illness: A multilevel analysis.** *Journal of School Psychology*, 50(3), 347–361.
- . **Dictionary of Modern sociology,** 1972(Hoult, Thomas Ford, Arizona State University.
- Khalilikhah, M., Heaslip, K., & Hancock, K. (2016). **Traffic sign vandalism and demographics of local population: A case study in Utah.** *Journal of Traffic and Transportation Engineering (English Edition)*, 3(3), 192–202.
- Mayer, G. Roy. Nafpaktitis, Mary, Tom Butterworthand Pam Hollingsworth.(1987). **A search for the elusive setting events of school vandalism: A correlational study,** *Education and Treatment of Children,* Vol. 10, No. 3 (AUGUST 1987), pp. 259-270

- Merrills, A. H. (2009) **The Origins of 'Vandalism'**, *International Journal of the Classical Tradition*, Vol. 16, No. 2 (Jun., 2009), pp. 155-175
- Pfattheicher, S., Keller, J., & Knezevic, G. (2018). **Destroying things for pleasure: On the relation of sadism and vandalism.** *Personality and Individual Differences*. doi:10.1016/j.paid.2018.03.049
- Richardson, E., & Shackleton, C. M. (2014). **The extent and perceptions of vandalism as a cause of street tree damage in small towns in the Eastern Cape, South Africa.** *Urban Forestry & Urban Greening*, 13(3), 425–432.
- Thawabieh, Ahmad Mahmoud and Ahmad Al-rofo, Mohammed. (2010), **Vandalism at Boys Schools in Jordan**, *Int J Edu Sci*, 2(1): 41-46 (2010)
- Vorobyeva, Irina. Kruzhkova, Olga and Krivoshchekova Marina . (2016) **Personality predictors of vandal activity at preschool age**, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 233 (2016) 302 - 306
- Three Ideological** 1984) Graham M.Vaughan(Zwiier, Gerard and **Orientations in School Vandalism Research ,Review of Educational Research**, Vol. 54, No. 2 (Summer, 1984), pp. 263-292